

Stavrenski dom

Doštnina plačana v gotovini

Cena Din 1.-

Štev. 81

V Ljubljani, 8. aprila 1936

Leto 1.

Pred sporazumom glede Abesinije - Razgovori med Italijo in Egiptom Italija pusti Modri Nil Egiptu

Rim, 8. aprila. o. Agencija Stefani objavlja izjavo, ki jo je dal za časopise državni podtajnik za zunanje zadeve Fulvio Suvich glede razgovorov, ki jih je imel z egiptovskim upravnikom poslov v Rimu. V tej izjavi pravi, da je bedasta misel in govorjenje, da bi italijanska vlada nameravala napasti ali pa ogroziti Egipt v katerikoli oziru, bodisi vojaško, bodisi gospodarsko s tem, da bi poskušala dobiti ovire pri preskrbi vode iz Modrega Nila. Naj pride karkoli hoče, Italija nima in ne more imeti namena, da bi zavzela ali kolonizirala Egipt. Skupne meje med italijansko Libijo in med Egiptom ne morejo biti nikdar predmet za kakršenkoli spor. Nasprotno, Italija je pripravljena vsak čas, da sklene z egiptovsko vlado pogodbe, ki bi jamčile za nedotakljivost skupnih mej, kakršne so danes. Italijansko politiko do Egipta bodo zmeraj navdihovala čustva globokega spoštovanja in prijateljstva.

Z ozirom na razgovore med obema državniki-ma bo v kratkem času izdano uradno obvestilo, v katerem se bo Italija zavezno obvezala, da bo čuvala egiptovske koristi v Abesiniji. Vsi rimski listi potrjujejo, da je prijateljstvo med Italijo in Egiptom odlično in da ni italijanska vlada imela nikdar namena, da bi zasedla izvir Modrega Nila, ki so življenjske važnosti za Egipt.

Jasno je, da se ti razgovori med Italijo in

Egiptom niso vršili brez vednosti Anglije in da je treba dogovor med Egiptom in Italijo smatrati kot odločen korak v sporazumu glede Abesinije. Angliška vlada je spet pokazala, da je zvesta svoji politiki in je na tihem pripravila vse potrebno za poseben sporazum z Italijo glede Abesinije. Zaradi tega se zdi, da bo Svet trinajstih sankcije kot brezuspešne ukinil, na kar je namignil že včerajšnji Edenov govor.

Kje je Neğuš?

Rim, 8. aprila. o. Po italijanskih poročilih s severne fronte vlada tam veliko razburjenje zaradi dejstva, da je abesinski cesar po razsulu svojih armad kdo ve kam izginil. Cesar je zapustil svoj avtomobil, ki so ga italijanske čete zaplenile. To je storil zaradi tega, ker bi njegovo vozilo, ki je bilo najlepše v vsej Abesiniji, predstavljalo kaj zaželjen cilj za italijanske letalske bombe. Od mesta, kjer je zapustil abesinski cesar svoj avtomobil, je po izjavah ujetnikov odpotoval proti jugu. Kam se ne ve, dejstvo je, da je prestolonaslednik v vsej naglici odpotoval iz Desije na severno fronto z 2000 mož spremstva, da bi poiskal in zavaroval očeta. Ta njegov korak je treba pripisovati dejstvu, da je vsa pokrajina v nevarnosti zaradi roparjev, ki jo ogrožajo in ki so že ves čas napadali cesarjeve čete. Nerazumljivo je samo, da z

ozirom na te vesti poročajo agencije o neguševih proglasih na abesinsko ljudstvo.

Po dveh cestah na jug

Asmara, 8. aprila. o. Italijanske čete, zlasti motorizirani oddelki, pritiskajo za bežečimi drobci abesinske armade po cesti, ki leži na jugu od Quorama. Njihov namen je, da cesto očistijo od potikajočih se abesinskih oddelkov in roparjev. Italijani prodirajo v dveh skupinah. Ena se pomika pod varstvom avionov in motoriziranih strojnic po cesarski cesti proti Desiji, druga pa gre proti Magdali. Po angleških poročilih je zdaj končno veljavno v italijanskih rokah abesinskega ozemlja za polovico evropske Anglije.

Napad na Sasabaneh

Gorahaj, 8. aprila. (Stefani.) Včerajšnje letalsko bombardiranje Sasabane se je vršilo na področju poročil o zbiranju abesinskih oddelkov v tem mestu, ker so se hoteli upreti nadaljnjemu prodiranju italijanskih čet. Vzlic zelo težavnim atmosferskim razmeram je eskadrila, ki je odletela iz Gorahaja, prispela do Sasabane in opazila, da se v okolici mesta pripravlja velika obrambna akcija. Letala so bombardirala skupine vojakov v bližini mesta, nato so pa uničila protiletalske baterije in razne obrambne naprave.

Zamora odstavljen

Madrid, 8. aprila. AA. (Havas.) Ker je bil predlog ljudske fronte sprejet z 238 glasovi proti petim, je s tem glasovanje pokazalo absolutno večino, ki znaša 209 glasov. Monarhisti, katalonski regionalisti in radikalni agrarci niso glasovali, ker so pred tem zapustili dvorano.

Na osnovi čl. 85 španske ustave je s tem glasovanjem predsednik španske republike Alcala Zamora odstavljen. Začasni predsednik španske republike je postal predsednik španskega parlamenta Martignez Bereiro. Predsednika parlamenta bo nadomestil prvi podpredsednik.

Mesto sabelj pištole

Budempešta, 8. aprila. AA. Madžarski tiskovni urad poroča: O dvoboju med ministrskim predsednikom Gombösem in poslancem Tiborjem Eckhardtom je izšlo uradno poročilo, ki pravi, da so pri ministrskega predsednika predlagale pričam Eckhardta višesko zadoščenje. Ker pa so ugotovili, da zadeve ni mogoče urediti mirnim putem, so sklenili, da je treba seči po orožju. Eckhardtove priče so zahtevale dvoboj s pištolami.

Učilni boj v Franciji

Pariz, 7. aprila. AA. (Stefani.) Volilna borba se začne razvijati. Dve gesli: gospodarska kriza in nevarnost vojne, se slišita na vsakem koraku. Narodna fronta obljublja za izhod iz krize stara zdravila, ki so otežila položaj leta 1932 in da se prepreči vojna, se zavzema za politiko DN do skrajnosti. V desničarskih strankah se je pojavila velika zmedenost in nesoglasja, vendar so ideje, ki jih ta stran povdarja, jasnejše in stvarnejše, v kolikor merijo na mednarodno politiko. Stranke druga drugo obtožujejo, da odklanjajo mirno ureditev mednarodnih vprašanj, dejansko se pa vse zavzema za stare ideje in programe. Vodja »Ognjenih križev« polkovnik Larocque je dal manifest, v katerem pravi, da zavzema njegova stranka stališče arbitra.

Splošno prevladuje mnenje, da novi parlament ne bo dosti drugačen od sedanjega. Pričakovati je le, da bodo komunisti zrasi v škodo socialistov.

Nezaposlenost na svetu pada

Ženeva, 7. aprila. AA. Statistike, ki jih vsake tri mesece izdela Mednarodni urad za delo na podlagi podatkov posameznih držav, kažejo v zadnjih treh letih stalno padanje nezaposlenosti v večini držav. Številke, zbrane koncem marca 1936, kažejo zboljšanje v skromnih razmerah za večino primerov. Število nezaposlenih je v primeri z lanskim slanjem dejansko padlo v Nemčiji, Avstraliji, Belgiji, Kanadi, Čilu, Odanskem, Španiji, Estoniji, USA, Finski, Franciji, Vel. Britaniji, Japonski, Novi Zelandiji, Norveški, Poljski in Švedski. Pripomni je treba, da sta se Francija in Nova Zelandija v prejšnjih trimesečnih statistikah Mednarodnega urada za delo nahajali med državami, kjer je nezaposlenost rasla v primeri z usrečajočimi meseci prejšnjega leta. Zdaj sta tudi Francija in Nova Zelandija v krogu držav, kjer nezaposlenost pada.

Angleži samo popuščajo

Anglija prizna Japonski pravico do Kitajske

Tokio, 8. aprila. AA. (Havas.) Angleški poslanik na Kitajskem Cadogan, ki odpotuje čez Tokio v London, se bo po poročilu tokijskega lista »Nici Nici« pogovarjal s predsednikom japonske vlade in japonski miznanjim ministrom o tehle vprašanjih:

1. Velika Britanija bi priznala »japonsko prodiranje na vzhodnem Kitajskem kot nujno« in bi zahtevala japonska iamtva za angleške interese na Kitajskem.

Nj. kr. Vis. knezu Pavlu se je rodila hčerka

Belgrad, 7. aprila. AA. Danes je izšel tale komunikat: Dasi ob 6.30 je Nj. kr. Vis. kneginja Olga rodila v Belem dvoru zdravo žensko dete. Porod je potekel normalno. — Dr. Ljubomir Zdravković.

Dohodki carin

Belgrad, 7. aprila. AA. Po podatkih carinskega oddelka so znašali dohodki v tretji tretjini meseca marca pri centralnih carinskih blagajnah v Belgradu, Zagrebu, Novem Sadu, Ljubljani, Splitu, Dubrovniku in Skoplju 35.812.605 Din proti 25 milj. 871.648 Din v istem času proračunskega leta 1934-1935. Letošnji dohodki so torej narasli za 38,42%. Od 1. aprila 1935 do 31. marca 1936 je bilo skupno 752.622.833 Din dohodkov proti 657.400.858 Din prejšnjega leta, kar pomeni prebitok 14,48%.

500 žrtev viharja

Iz Newyorka. AA. (Havas.) Iz Gainsville (Floride) poročajo, da so izpod razbitin v središču mesta, opustošenega po ciklonu, in celo vrsto zaradi njega nastalih požarov, potegnili doslej 139 trupel. Število žrtev ciklona in požara v okolici Gainsville znaša več ko 300. Po dosedanjih podatkih je najnovejši ciklon v južnih predelih USA terjal več ko 500 človeških žrtev. Do tisoč oseb je nevarno ranjenih.

B. Shaw piše komedijo o Ženevi

London, 8. aprila. AA. (Stefani.) Slavni pisatelj Bernard Shaw, ki se je včeraj vrnil s krizarjenja po Pacifiku, je potrdil dopisniku agencije Stefani, da dokončuje svoje novo delo »Ženeva«, v katerem bo podal svoje vtise o sejah v DN. Bernarda Shawa so k temu delu po lastni izjavi inspirirale razprave med britansko in italijansko javnostjo. Pisec upa, da bo ta drama prav v kratkem prišla na oder in da bo uspela, ker je njena vsebina zelo aktualna.

Neğušev avtomobil zaplenjen

Iz Asmara, 8. aprila. AA. (Reuter.) Neki italijanski oddelki je pri zasledovanju sovražnika zaplenil velik in dragocen avto, o katerem mislijo, da je last cesarja Haileja Selasija samega. Italijanske prednje čete so prišle do 50 km južno od Kvorama.

Spet morije v Siriji

Carigrad, 8. aprila. AA. (Stefani.) Neke osebe v Bajrutu so zbirale podpise za zahtevo po združenju Libanona in Sirije. Zaradi tega je prišlo v mnogih krajih do hudih incidentov. Med demonstranti in policijo je več mrtvih in ranjenih.

Kitajska protestira v Moskvi

Moskva, 8. aprila. o. Včeraj je kitajska vlada po svojem poslaniku izročila boljševiški vladi oster protest proti temu, da je sovjetska Rusija sklenila pogodbo z Zunanjo Mongolijo. Kitajski ugovor se opira v glavnem na sovjetsko-kitajsko pogodbo iz leta 1924. V tej pogodbi je sovjetska Rusija slovesno priznala, da je Zunanjo Mongolijo sestavni del Kitajske. Zdaj pa je z njo sklenila vojaško in politično pogodbo, kakršno je mogoče sklepati samo s samostojno državo. Zaradi tega Kitajci ugotavljajo, da se ne smatrajo več vezani glede boljševiške vlade.

Nanking, 8. aprila. o. Kitajska vlada je odgovorila japonski, da med njo in med Rusijo ni nobene zveze, ki bi kazala na to, da so zadnja dejanja sovjetske vlade izvršena sporazumno s

Civilna sodišča v Jt. Abesiniji

Asmara, 7. aprila. (Stefani.) Visoki komisar za Abesinijo maršal Badoglio je podpisal dekret o organizaciji civilnega sodstva na abesinskem ozemlju, ki so ga italijanske čete zavzele. Dekret opozarja na tradicije domačinov, v kolikor ne nasprotujejo načelom civilizacije in javnega reda.

Rumuni za Italijane

Bukarešta, 7. aprila. AA. (Stefani.) Na kongresu bivših bojevnikov, ki se ga je udeležilo 3 tisoč ljudi, so sprejeli resolucijo, v kateri izrekajo simpatije do Italije in navajajo junaško vlogo, ki jo je igral italijanski narod med svetovno vojno.

Primerjava s stanjem lani in letos pa kaže, da se je nezaposlenost povečala na Danskem, v svobodni državi Irski, na Romunskem in v Švici.

Zaradi nedoločenih števk ni moči podati jasne slike zaposlenosti v raznih državah, kakor na Madžarskem, Letonskem, Holandskem, v Avstriji in Bolgariji.

Obupen protest abesinske vlade v Ženevi - Mobilizacija vsega prebivalstva Zadnji klic Abesinije na ŽN

Ženeva, 8. aprila. o. Spomenica, ki jo je poslala abesinska vlada po svojem pariškem poslaniku Zvezi narodov, pravi, da je Italija s svojim upadom v Abesinijo začela ogrožati svetovni mir. Abesinija upa, ne zaradi sebe, temveč zaradi tega dejstva, da bo Zveza narodov izpolnila svojo nalogo in ne bo ostala nebržna ob tem, da Italija uničuje abesinsko ljudstvo. Abesinski narod pričakuje, da ne bo ŽN več odlašala z učinkovitimi koraki, s katerimi more pomagati državi, ki je postala žrtev krivičnega napada. Propad abesinske samostojnosti ni več daleč, sodeč po sedanjem stanju dogodkov. Ta poziv Abesinije pomeni zadnji klic zatiranega in ogroženega naroda.

Abesinija je prepričana, da ne more Italija nadaljevati svojega ravnanja brez nevarnosti za svetovni mir. Zato je nujno, da ŽN uveljavi člen 16. svoje ustave. Italija kar naprej napada mirna abesinska mesta in kraje, ki so nezavarovani. Uničuje

tisoče njenih prebivalcev s plinskimi bombami in s ognjem. Nič ne more pomagati, vsi gledajo brezbržno kako se širi požar nad Abesinijo. Naj se torej ŽN zdrami in zave svoje dolžnosti, naj uveljavi načelo skupne varnosti, kakor je to treba po določilih pakta.

Zadnja mobilizacija

London, 8. aprila. o. Predstavnik abesinskega poslanstva je izjavil, da je včeraj izšlo v Addis Abebi splošno povelje za mobilizacijo vsega prebivalstva. Temu pozivu se bodo Abesinci brez razlike v zadnjem navdušenju odzvali in tako se bo abesinska armada podvojila, da bo še enkrat tako velika kakor je zdaj. Iz tega je razvidno, da se mislijo Abesinci kljub malobrižnosti Zveze narodov in kljub italijanskim uspehom boriti do skrajnosti.

Angleški predlogi, italijanske zahteve O čem bo danes govora v Ženevi

Ženeva, 8. aprila. b. Po vesteh iz Londona bo sta angleški zunanji minister Eden in lord Halifax zahtevala na današnji konferenci v Ženevi v imenu svoje vlade naslednje:

1. Uvedbo takojšnje preiskave s strani ŽN glede italijanskega vojskovanja v Abesiniji.

2. Da se takoj skliče odbor osemnajstih in da sklepa o poostritvi sankcij, če bi ga razni odbori ŽN sprejeli na podlagi te odločitve odbora osemnajstih. Prav tako ne morejo biti zanjo obvezni sklepi odbora trinajstih, ker priznava Italija samo odloke, ki jih sprejme Svet Zveze narodov v svojem sestavu.

Italija pa bo najbrž zahtevala nagrado za svoje vojaške uspehe v Abesiniji in pa pristanek ŽN, da te uspehe, ki so posledica velikih žrtev, lahko izkoristi. Italija je prepričana, da je krivična ženevska obsodba, s katero je bila Italija proglašena za napadalca. Zaradi tega ne more italijanska vlada priznati nobenega sklepa, ki bi ga razni odbori ŽN sprejeli na podlagi te odločitve odbora osemnajstih. Prav tako ne morejo biti zanjo obvezni sklepi odbora trinajstih, ker priznava Italija samo odloke, ki jih sprejme Svet Zveze narodov v svojem sestavu.

Pariz, 8. aprila. AA. Današnji »Oeuvre« meni, da bo italijanska vlada na podlagi svojih dosedanjih vojaških uspehov v Abesiniji zahtevala, da se Italiji odstopijo kot kolonije pokrajine, ki jih je italijanska vojska doslej zavzela. Dalje bo Italija zahtevala mandat nad amharsko pokrajino. Cesarju

Haileju Selasiju, ki bi uradno ostal cesar, bi se dodali italijanski strokovnjaki in italijanski generalni rezident. Nad ostalo Abesinijo bo pa Italija po vsej priliki zahtevala protektorat po zgledu francoskega protektorata nad Marokom.

Urnitev kolonij Nemčiji

Ženeva, 8. aprila. b. Po poteku včerajšnje seje angleške spodbne zbornice je več kakor verjetno, da bodo angleški zastopniki skušali v Ženevi na vsak način doseči, da se Nemčija vrne v Zvezo narodov. Nemčija pa bo to storila samo, če Anglija vsaj v načelu prizna pravico do vrnitve nemških kolonij v Afriki. Po Chamberleinovih izjavah na včerajšnji seji se zdi, da so v Londonu pripravljeni na to, da bi se po morebitni vrnitvi ali popustitvi kolonijalnih posesti Nemčiji razgovarjali. Angliška vlada je prišla do zaključka, da je lokarnski sporazum že pokopan in da nima smisla dati prevelikega pomena sedanjim evropskim načrtom glede zavarovanja miru. Zaradi tega bo Anglija skušala iskati novih poti, da zavaruje svoje koristi. Z ozirom na najnovejše vesti glede sporazuma med Italijo in Egiptom o izviri Modrega Nila, ki so se vršili z vednostjo Anglije v Rimu, je jasno, da se je hotela Anglija zavarovati tudi po drugi strani. Zanj so zmeraj v Ženevi bile mero-dajne samo njene koristi.

Danes odločitev zaradi sankcij

ŽN bo najbrž ugodila Italiji

Ženeva, 7. aprila. AA. Na seji odbora trinajstih, ki se bo začela danes ob 11. dopoldne za proučevanje italijansko-abesinskega spora, bodo prisotni mnogi zunanji ministri. Med drugimi bodo na tej seji gg. Eden, Titulescu, Flandin v spremstvu ministra brez portfelja Paula Boncourja, dalje bo Potemkin, sovjetski poslanik v Parizu, zastopal Litvinova, ki ta trenutek ne more iz Moskve, Ruždija Arasa bo pa zastopal turški poslanik v Parizu Saud.

Mislilo, da bo zasedanje odbora trinajstih trajalo dva dni. Odbor trinajstih bo proučil poročilo svojega predsednika Madariage. To poročilo se deli v dva dela: 1. v izmenjavno pismo med predsednikom italijanske vlade in odborom trinajstih za doolčetve postopka pri pogajanjih za sklenitev miru, in 2. pritožba abesinske vlade o rabi dušilnih plinov s strani italijanske vojske.

Italijani ne bodo obstrlejevali Adis Abebe

London, 8. aprila. AA. Kakor poročajo, je italijanski zunanji podtajnik v zunanem ministrstvu Suvich na svojem poslednjem sestanku z britan-

skim poslanikom šrom Ericom Drummondom ponovil obljubo, ki jo je italijanska vlada lani oktobra dala zastopnikom Francije, Velike Britanije, Nemčije, Grčije, Egipta, Turčije in USA, da ne bo dovolila letalskega bombardiranja Addis Abebe in Direlave, pod pogojem, da ne bodo Abesinci v teh mestih zbirali čet ne kupičili vojnega materiala. To obljubo je italijanska vlada dala glede na množestevilne tuje trgovce in podjetja v omenjenih dveh mestih.

Dalje je državni podtajnik Suvich potrdil poslaniku Drummond, da so italijanska letala res bombardirala letališče v Addis Abebi in nekatera predmestja prestolnice, pripomnil pa je, da je italijanska eskadrila, ki je izvršila ta pohod, nalezla nad prestolnico na neko abesinsko letalo, ki je na begu pristalo na prestolniškem letališču. Italijani so to letalo uničili, izpostavljeni ognju abesinskega protiletalskega topništva.

Gondar, 8. aprila. AA. (Stefani.) Med čiščenjem gondarske pokrajine je italijanska patrulja našla moderen top, okrog 100 pušk in mali kovčeg s 4000 tolarji. Mislilo, da je kovčeg pripadal rasu Imruju.

Nemški gospodarski program:

Milijon ton umetnega bencina

V svojem govoru pri otvoritvi letošnjega pomladanskega sejma v Leipzigu, je nemški minister za propagando dr. Goebles imel zanimiv govor, v katerem je obširno pripovedoval o razvoju nemške industrije in kemičnih izkustev. Nemška praktična znanost si je dala nalogo, da namreč mora za večino važnih surovin in pogonskih sredstev dobiti umetna nadomestila. Ta umetna nadomestila bi proizvajali iz cenenih domačih surovin. Predvsem gre Nemcem pri tem za izdelavo in pridobivanje umetnega strojnega olja iz premoga, katerega ima Nemčija dovolj. Potem so Nemci tudi že zelo napredovali v izdelovanju umetnega guma in v izdelovanju raznih nadomestil za tkanine. Nemčija čisto po natančno določenem načrtu izdeluje nadomestila za vse tiste važne tvarine, za katere je bila vse do zdaj navezana na uvoz. V primeru vojne bi nemška industrija lahko ostala brez najvažnejših sredstev, ki jih potrebuje za svoje življenje in obratovanje, nemška armada pa bi zaloge, ki jih je Nemčija nakopičila v miru kaj kmalu izčrpala in poraz bi bil tu.

Zato so Nemci mobilizirali vse svoje znanstvenike, ki zdaj delajo po natančno določenem načrtu vse tisto, kar je Nemčiji potrebno predvsem v vojni, in česar nima doma. Ta načrt je sestavljen del nemškega obrambnega programa in se izvršuje ter uresničuje pod stalnim nadzorstvom generalnega štaba.

V nemški industriji nadomestil stoji na prvem mestu pridobivanje rudninskih olj iz premoga. Nemčija ima na svojem ozemlju sicer nekaj izvirov rudninskih olj — petroleja itd. To zlasti v bližnji okolici Hannoverja, nekaj nafte dajeta tudi Turingija in Baden. Toda vse to je v primeru velikanjske letno potrošnje samo kaplja v silnem morju nemške industrije. Poraba petroleja in bencina v Nemčiji je že zdaj silna. Neprimerno bi se pa dvignila v vojnem času. Tega se Nemci, zlasti pa njihovo vojno vodstvo, bridko zavedajo.

Zaradi tega si je Nemčija morala vzgojiti celo vojsko izumiteljev in zgraditi veliko umetno industrijo za predelavanje bencola in drugih olj, ki jih dobivamo kot postranske proizvode pri izpreminjanju premoga v koks. Toda ne bencol, ne karanova olja, ne razni plini ne ustrezajo zahtevam, ki jih glede pogona stavijo danes motorna vozila na suhem, na morju in v zraku.

Zato so se Nemci z vso silo vrgli na izdelovanje umetnega bencina iz premoga. Še pred vojno je bil znan Bergiusov patent za pretvarjanje premoga v tekoče stanje. Pri tem so dobili sintetični bencin. Pred vojno je ta produkcija pomenila samo znanstvene poizkuse in ni prišel konec tega.

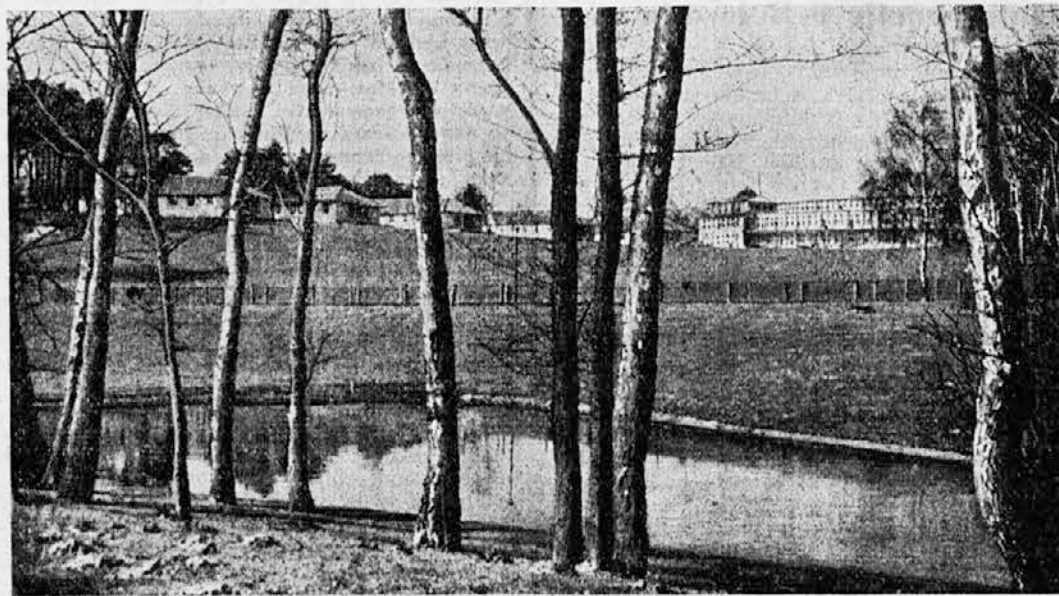
Po vojni pa je nemška vlada dala »I. G. Farben« kot lastniku Bergiusovih patentov ogromna sredstva za zgradnjo znanih tovarnov za sintetična olja Leuna. Vsak avtomobilist, ki je vozil kdaj skozi Nemčijo, pozna reklamo za Leuna-bencin.

Vse do narodnosocialističnega režima je bila produkcija sintetičnega bencina sorazmerno skromna. Leta 1933 je dosegla komaj 100.000 ton letno. Produkcija po Bergiusovem patentu, ki sta ga izpopolnila Fischer in Tropsch, je bila zelo draga. Šele zadnje čase jo je Winkler izpopolnil tako, da se je splačala.

Leta 1934 je Broschu uspelo, da je z visokim pritiskom in vročino premog skoraj docela pretvoril v kolidalno snov. S tem je odprl pot za dovršeno izkoriščanje premoga v produkciji bencina. Njegove poskuse so omogočile priprave in stroji iz posebnega jekla. Tedaj se je začelo proizvajanje iz premoga na debelo. 1934 se je deset največjih nemških premogovnikov združilo v sindikat za izdelovanje umetnega bencina.

Sindikat, ki se skrajšano imenuje Brubag, je v začetku razpolagal s kapitalom sto milijonov mark in je začel graditi štiri velike tovarne za umetni bencin. Vse te tovarne so bile postavljene po vzoru I. G. Farben. Nahajajo se v Rulandu, Magdeburgu in v bližini Leipziga. Vse te tovarne so zdaj dovršene in bodo začele letos obratovati. Cela skupina tovarnov pa se gradi pri Dolnji Lužici. Vrh tega je dala nemška vlada ogromne podpore več podjetjem, ki izdelujejo azopske snovi pod pogojem, da preurede svoje obrate za izdelavo umetnega bencina.

Uspehi dosedanjega truda za umetni bencin so približno naslednji: 1933. leta so izdelali okrog 100.000 ton umetnega bencina. 1934. leta je zna-

Pomlad v olimpijski vasi pri Berlinu, kjer bodo ob igrah stanovali tekmovalci.

Japonske priprave za vojno

Japonska je država, katere gospodarsko življenje spremljajo Sovjeti z veliko pozornostjo. O malokateri državi so v Moskvi tako dobro in točno informirani, kakor o Japonski. Tudi je ni države, kjer bi se zbiralo tako skrbno in tako marljivo vse gradivo o oboroževanju solnčnega cesarstva, kakor v Rusiji. Tu prav odkrito nazivajo današnjo konjunkturo japonske težke industrije, konjunkturo vojne industrije. Radi primerjanja navajajo sledeče številke: proizvodnja železa in zlitine se je od leta 1928 do 1935 podvojila, proizvodnja jekla je poskočila za 50%. Posebno pozornost polagajo Japonci na proizvodnjo najfinjšega jekla. Tovarne se prenavljajo, brez prenehanja se grade električne peči in moderne baterije za pridobivanje koks. Skoro vse velike tovarne strojev razširjajo svoje obrate: podjetje Sumimoto, podjetje Mitsui, Tokio Dasy Denki, Niigata Tokko, in drugi. Vse kemične tavnice in tovarne za motorje so se bile že preuredile, produkcija Diesellovih motorjev se je zelo visoko dvignila.

Kemična industrija je od leta 1930 podvojila višino svojih proizvodov. Amonium sulfata so izdelali leta 1928 233 tisoč ton, a leta 1935 pa že 1.163.000 ton. Ves baker, kar ga pridelajo, se izgubi po vojnih arzenalih. In čeprav produkcija bakra stalno raste, raste uvoz istega. Aluminija proizvajajo toliko, da letošnje leto Japonska ne bo uvozila nobene tone več.

Česa še manjka

Največ pa da Japoncem manjka petrolej. Domača produkcija krije le 10% potrebe in še to le

šala skupna proizvodnja okrog 200.000 ton. Letos bo samo I. G. Farben naredila v svojih podjetjih 360.000 ton, kar je več kakor vsa laneka proizvodnja. To se pravi, da bo konec letošnjega leta Nemčija mogla mesečno izdelati 60—70.000 ton tega dragocenega umetnega kuriva. Torej bo v letu 1936 nemška produkcija znašala 1 milijon ton, kakor je to v vojaškem obrambnem načrtu.

Kar se tiče proizvodnih stroškov, je izdelava umetnega bencina zelo draga. Po podatkih največje tovarne te vrste I. G. Farben znašajo stroški za liter umetnega bencina 22 pfenigov, kar bi bilo nekako 4 dinarje. Poljski bencin znamke Borislav pa velja na izviru okrog 120 Din za 100 kilogramov. To pomeni, da znaša cena naravnega bencina komaj 20% stroškov za umetni bencin.

Nemčija je zato zavarovala izdelavo umetnega bencina z visoko uvozno carino na naravni bencin. Ta carina znaša 20 pfenigov na liter uvoženega bencina. Zaradi tega se poraba umetnega kuriva pospešuje in postaja njegova produkcija dan za dnem bolj donosna. Vrh tega imajo podjetja, ki se bavijo z izdelavo umetnega bencina velike popuste pri davkih.

Za zdaj so stroški za izdelavo umetnih olj in kuriva še zelo visoki. Podoben pojav moremo opaziti pri vseh tvarinah v začetku, ko so jih začeli pridobivati na meten način. Vprašanje časa pa je, kdaj bodo Nemci iznašli tehnični način, ki bo proizvodnjo umetnih olj pocenil tako, da bo lahko brez zaščite konkurirala naravnim. Vse to delo pa je brez državne pomoči in podpore nemogoče. Iz silnih prizadevanj, ki jih Nemci vrše, pa se kaže jasno, da odločuje prav v vseh zadevah ena volja in eno stremiljenje: Nemčijo osamosvojiti gospodarsko in vojaško ter ji tako priboriti mesto v svetu, kakršno ji po nemških nazorih gre.

Tudi sove je mogoče udomačiti.

Smotrena vojaška vzgoja

Vsi arzenali so polni in se je tako izpopolnila ne samo stalna vojska, temveč je vse pripravljeno za novo vojsko. Po vojaški ekspediciji nad Šanghaj v letu 1932 pa do danes se je izsolalo v japonskih vojaških šolah in akademijah 150 tisoč ljudi. Število zrakoplovnih polkov je poskočilo od osem na petnajst. Sedaj imajo tudi že eno dovršeno motomehanizirano brigado, dva polka tankov, petnajst oddelkov s tanki pri divizijah, šest velikih oddelkov oklopnih avtomobilov itd.

V Moskvi smatrajo, da je reorganizacija japonske vojske s tem že v veliki meri izvršena, ker so v pešpolkih organizirani oddelki s strojnimi pušami in oddelki s topovi. Sovjeti smatrajo, da je zaenkrat še edina aviacija, katero bodo Japonci izpopolnili, in sicer v prvi vrsti v teškimi bombniki.

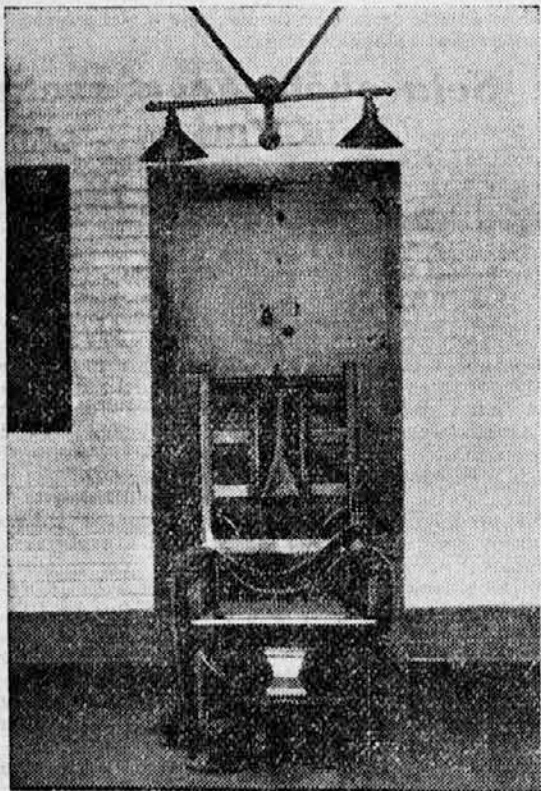
Sovjeti v skrbah

Tretjina celotne japonske pešadije in tri četrtine cele skupne konjenice se nahajata danes na azijski celini. V Mandžuriji se Japonci temeljito pripravljajo na spopad s Sovjeti, kajti z veliko vnamo in naglo grade strateške ceste, pota, železnice, aerodrome, vojašnice, skladišča, utrdbe in drugo. Vsako leto vzamejo v redno vojaško službo povprečno 20 tisoč rekrutov več. Ta številka pa je v popolnem razmerju s stalnim prirastkom na prebivalstvu. Sovjeti računajo, da more Japonska v primeru vojske poslati na bojno polje preko dva milijona najboljših opremljenih in dobro izvežbanih vojakov. Japonski generalni štab se tega dejstva tudi dobro zaveda, kakor se tudi zaveda, da Japonska ne more vojevati dolgotrajne vojne, ker nima sama dovolj surovin.

Japonske priprave za vojno s Sovjeti vidijo v Moskvi najbolj iz tehle dejstev: Japonska je poslala na mandžurska tla na mejo proti Sovjetski Rusiji izredno veliko vojsko, ki dobiva stalen dotok, izredno naglo se grade nove ceste ob meji in od tod v notranjost, težka vojna industrija dela s polno paro, zraven tega je pa na Japonskem izredno močna propaganda za vojno, ki jo je mogel svet prav dobro spoznati iz večkratnih vojaških revolucij, ki zanje sovjeti pravijo, da so znanilo vojaške diktature.

Reproducirani glasovi

Prof. Seb. Schmidt, vodja berlinskega zoološkega vrta, je objavil izsledke večletnega opazovanja živali pred gramofonom. Reproducirani glasovi izgubijo pri zapisovanju in poznejši oddaji del zračnih nihlajev. Vsled tega se izpremeni barva glasu. Raziskovalec je hotel vedeti, ali opazijo to izpremembo živali, ki imajo boljši sluh kakor človek. Izsledki so bili negativni. Mačke se naježijo, zasikajo in se spustijo v beg, če poslušajo reproduciran lajež. Pes prične iskati mačko, če sliši reproducirano mijavkanje. Petelin prihitel pri gramofonu in popraska z nogo, če začuje reproducirano kokodakanje. Lev je zarjovel, ko je začul iz gramofona meketanje ovce. Kratkotrajno živali niso ločile reproduciranih glasov od naravnih. Edino zanimivo izjemo pomeni samoprevara. Živali niso v stanju spoznati lastnih glasov v gramofonu. Pes, ki posluša svoj lajež v reproducirani obliki, podivja pri iskanju dozdevno skritega nasprotnika. A tudi človek ne pozna svojega reproduciranega glasu. Lobanja igra ulogo resonančnega dna in za govornika samega ima glas vedno drugačo barvo kakor za poslušalce.

Na tem stolu je elektrika ubila Hauptmanna, ki je leto dni razburjal svet.

Mrtvi in dva živa

»Mislim, da hrepeniš po Rognosu,« je rekla nadoma. »Kajne?«

Zmajal je z glavo. »Ne, marveč veselim se, da se je vsaj on rešil vsega tega.«

»Ne razumem te,« je rekla. »Ne, ne, prav nič te ne razumem.«

Na to ni vedel kaj odgovoriti.

Kratko zatem ga je vprašala: »Ali je že odšel?«

»Da, odšel je takrat, ko so časniki pisali o tistem denarju.«

»Odkod veš to?«

Prestrašeno je pogledal v kraj in ni odgovoril.

»Ali si mar vprašal po njem?«

Ni dvignil svojih oči, marveč je samo rekel: »Bil sem pred njegovimi durmi in njegove vizitke ni bilo več. Visela je že neka nova.«

»O tem mi nisi nič pripovedoval.«

Stal je pred njo, kakor da je kriv. »Sram me je bilo,« je dejal, »pa nisem mogel drugače.«

Nekega pomladnega dne se mu je naenkrat zasvetilo in je vedel, kaj mora napraviti. Kar zgrnilo se je čezenj in ga napolnilo z grozo. Sedel je v uradu, nagnjen nad nakaznicami, popolnoma potopljen v svoje misli, ko je prišlo. Stresel se je, kakor da bi ga nekdo poklical. Tekoča rdečica ga je zalila. Roke so mu postale vlažne, nervozno si jih je brisal ob svojo delovno haljo.

Ne, se je branil ogorčen in z vsem svojim bistvom. Ne, ne.

Zmeden se je dvignil in se ni ozrl nič na svojega asistenta, ki je za njegovim hrbtom sortiral pisma ter se zazrl v prostor. Divja razburjenost je zakrožila v njem in ga zvrtovala.

Asistent je odložil svezjen pisem in ga sočustvujoče pogledal. »Ali vam morda ni dobro?«

Tedaj je vedel, da se je treba zbrati.

»O, da. Le toplo mi je postalo. Je že bolje. Mislim, da lahko nadaljujem.«

Domislek, ki je udaril vanj, ga je prav tako presestetil kakor prestrašil. Ko ga je natančneje pogledal, se mu je zdel vratolomen in neizvedljiv. Pač pa bi ga lahko sprostil. In že se je načrt z bliskovito naglico v njem utrjeval in postajal jase. In čim ga je zagrabil, se ga njegova domišljija ni mogla več orestiti.

V teku dneva se ga je znova in znova hotel orestiti, toda nič ni pomagalo. In ko se je pod večer vračal domov, se je zalotil; da se je že prav resno in odločno bavil z načrtom.

Zopet je občutil, kako raste strah v njem.

Veliki Bog, je govoril v bolečem razburjenju, ne morem. To lahko uniči vse moje življenje.

Doma je bil še bolj prašljiv kot sicer. Prišel je čas, ko se je začel naj samga sebe bati. Ni mogel opustiti nadaljnega izdelovanja načrta, obenem pa je uvideval nevarnost tega početja. Toda ono ga je že obsedlo. Stokal je pod njim in obupno poskušal, da bi ga vrgel od sebe, toda načrt je stal pred njim in mu ukazujoče nalagal, da ga dovrši.

Počasi se je spoprijateljil s to mislijo. Spoznal je, da je izpeljiva in da se nekega dne v resnici more izpeljati.

Nazadnje ga je Helena poslala k zdravniku. Toda nič mu ni bilo. Zdravnik je dejal, da je le nervozen,

in mu predpisal mesec dni dopusta. To pa je odločno odklonil; bal se je, da bi bil predolgo sam s seboj.

Par mesecev pozneje je nekaj doživel, kar mu je mnogo pomenilo in ga utrdilo, četudi ni bila tako velika stvar. Srečal je Estero Quisthusovo. To se pravi, ne ono Estero, ki jo je poznal nekoč in ki se je je živo spominjal, marveč čisto drugo Estero, ki je ne bi nikdar prepoznal, ko ga ne bi bila nagovorila.

Dobila sta se na glavnem kolodvoru. Hotel je že oditi mimo nje, ko se je zdrzil, ker mu je domače prikimala in se je obotavljajoče se ustavljala, misleč, da se je pač zmotila.

»Dober dan, Erik,« je rekla. »Ali me več ne poznaš?«

Tedaj šele je spoznal, kdo je.

»Ester, ali si to ti?«

»Ne,« je odgovorila, »nekoč sem bila. Menda ne misliš, da sem ji še podobna? Saj si hotel kar mimo mene.«

»Da,« je moral priznati, »vsi smo se spremenili v teh letih.«

»Ti že ne. Še vedno si tak, kakor kak resnoben fantiček.«

Skušal se je nasmejati. »Hočeš se mi laskati?«

»Nikakor ne,« je odgovorila. »Takrat, v starih časih, sem vedno videla fantička v tebi. Tudi Arne je bil takšen.«

Berger je s kimanjem boječe potrdil. »Da,« je rekel, »on je bil zares takšen.«

Zavzdihnila je in pri tem morala pogledati vstran. Takrat jo je določneje pogledal s skrito pazljivostjo. V oči mu je padlo, da je skromno in enostavno oblečena, in ga je zabolelo. Njen obraz pa ga je naravnost pretresel.